

Capitulū XLIII

¶ Incipit quintus dyalogus. de lapsu miserabili generis hu-
mani. et qd p̄ vnū hoīem omnes cecidimus.

Antalis sit hō qualis eē debet.

et an faciat qd̄ facere tenet

¶ Caplm. xliij.

Dominic⁹. Tota hac nocte cōcitauit me spūs meus pre
desiderio sermonū tuoz. Sepe em̄ causabar noctis morā
at vero vbi asperi tenuissimū aurozelumen subito e strā
to mēbra corripui et huc besterne pollicitationi festinus
occurro. ¶ Raymūdus. Amo mi dñice sollicitudinē ardoris tui.
Dactenus sicut nosti egimus p̄cessum nostrū p̄ modū obligatōnis
ac debiti. ostendim⁹ em̄ hoīem p̄pter multa bñficia q̄ accepit obliga-
ri deo muneratori suo. hanc quoqz obligatōem esse naturalē. p̄petuā
indelebile. incorruptibile. scriptā stilo ferreo in vngue adamātino.
et exarātā in aia et corp⁹ hoīs et in oibz creaturis. Omnia em̄ creata
p̄pter hoīem hui⁹ insolubilis obligatōis p̄ferūt testimoniū. Oste-
dimus etiā qz grādia bona sequant hoīez si debitu q̄ obligat exolue-
rit. et qz inexpiable malū incurrat si p̄tēserit. Nūc autē adiutore deo
inquirendū ē an hō debitu obligatōis q̄ tenet implicatus etiā exoluat.
an suū op⁹ cū suo debito p̄cordeat. an sit iustū vel iniustū. rectum an
obliquū. fm̄ deū vel p̄tra deū id qd̄ agit. Scrutemur nunc p̄funde
ipm̄ hoīem. et interna viscera ei⁹ oēs medullas penetrem⁹. et inuenie-
m⁹ p̄culdubio nihil hoīem agere aut cogitare qd̄ tenet. s̄ oia effice-
re dñā. formem⁹ igit̄ mētē ad lachrymas. et cū gemitu plāctuz loq̄-
mur. videbim⁹ em̄ grauissimā ruinā nobilissime et altissime creatu-
re. et eā ruinā quā nemo poterit erigere. nemo valeat expiare. ¶ Dñi-
cus. Initia hec sermonū tuoz gemit⁹ mihi oca⁹ excutiūt. Tu tñ re-
pressis parūp lachrymis sensum tuū poterēt creāre. ¶ Raymūdus.
faciā q̄ritū potero. Prima lux q̄ inmittimur ad cognoscendū hoīem ē
agnoscere qd̄ facere debeat. sc̄da videre qd̄ faciat. Agnouim⁹ itaqz ex
p̄cedētibz libris qd̄ hō obliget agere. qd̄ cupet. qd̄ ore p̄ferre. hic autē
agnoscem⁹ qd̄ agat. qd̄ cupiat. qd̄ loquat̄. Agnouim⁹ (vt dicit̄) p̄ hō
tenet p̄mo deū amare. timere. honorare. laudare. bñdicere. venerari.
et diligere. primū suū q̄ dei imago ē sicut semetipm̄. Ecce h̄ d̄ hō.
vide nūc qd̄ agat. ¶ Dñic⁹. Uldeo plane nihil tale hoīem agere. s̄
oia p̄traria. Amat em̄ heu dolor p̄mū semetipm̄. et p̄empto neq̄ter
creatorē p̄p̄riū q̄rit honorē. p̄p̄riā laudē et famā et gloriā. et quicqd̄
debet dari p̄ncipaliter deo factori et muneratori suo. sibi tribui diligit
et impendi. ¶ Raymundus. Ex isto palam animaduertis hominē
p̄nitus corruisse. habereqz voluntatē om̄i iusticie rebellē. totiqz le-

¶ hō nihil a-
git eoz q̄ tenet
nec erga deū nec
erga p̄ximū

Dialogus Quintus

gi nature dñā. extra deū. extra oēm pietatis regulā. extra semetipam
penit? corruptā. erraticā. ipiā. puerfam. alienatā. turpissimā. supbissi
mā. falsissimā. odibile deo ⁊ ab ei? Mortio lōgissime sepatā. ⁊ eterna
morte sepultā. Qualis aut volūtas hoīs talis ē ⁊ totus hō. deo con
trarius. deo rebellis. deo capitalis inimicus. oīm maloz radicē in se
p̄tinens. pditus. corruptus. bis mortuus. **D**inc sequit q̄ talis hō va
dit ad eternā tristitiā. eternā penā. eternā miserā. ⁊ ad calamitatem.
inep̄iabile. eo q̄ pdiderit reppuleritq; p̄petuū sui pditoris amoz
Dñicis. **A**p̄rissime nūc liquet q̄ sit hoīs amara pditio. alienatio
corruptio. ⁊ degeneratio. **H**oc oēs creature clamitāt. hoc pdicāt hoīz
et veraciter pditū. eterno supplicio dignū. ⁊ a dei amicitia p̄petuo se
patum. **R**aymundus. **V**idisti nūc nō sine gemitu q̄z pdite se hō
gerat erga deū. vide nūc quō se habeat erga deū imaginē scz primū. ⁊
ampliorē eius ruinā intelliges. **N**ō em obligat amare quēlibet aliū
hoīem sicut semetipm. **V**ez nūc exp̄imento discim? q̄ hō hoīem le
dit. affligit. pfundit. destruit ⁊ occidit. **N**ulla ē inter hoīes s̄a vnitas
vera societas. s̄a pax. amicitia. p̄cordia. s̄z inimicitie. p̄tentōes. emu
lationes. dissentōes. ire. rixe. inuidie. secte. ⁊ vniuersē malicie. **Q**si
forte inter aliq̄s reperiat̄ur aliq̄ aut concordie aut amicitie. nō ille de
amoz imaginis dei oriunt. s̄z p̄pter r̄pales vel carnales rōnes q̄ sin
cerū amoz nūq̄z p̄stituunt. **D**ñicis. **N**ō q̄ dei inimic? ē dei etiā
imagini sp̄trarius est. nec p̄t hō corde p̄ximū diligere q̄ deū p̄tem
nit amare. **N**eq; id mirū si quēlibet extra se hoīem odit. q̄ neq; seipm
diligit. **Q**ui em diligit p̄p̄riū honozē odit p̄fecto aiām suā. **R**ay
mundus. **C**ū videā hoīem sic in abyssum oīs malicie corruisse non
possum lachrymas p̄tinere cernens eū nō sentire suam corruptōem.
suā p̄petuā mortē. **N**ō dolet. nō flet. nō ingemiscit. immo quotidie
ridet. iocundat. supbit. exultat. ⁊ more amentis frenetia in febre car
nis sensum pdidit cordis. **E**t instar eius qui letheo somno obdor
miscens sua mala nō sentit. **V**ulnerauerūt me ait ⁊ ego nō dolui. p̄
cusserunt me ⁊ ego nō sensi. **D**ominicus. **Q**uia ergo in semetipo
sua mala nō sentit. ostende ei obsecro p̄ res extra corruptas quid de
sua corruptōne sentire possit. **R**educ eum p̄ id quod extra nouit ad
seipm quem non nouit

Q hō p̄t cōsiderare corruptōez

suā p̄ res externas in se corruptas.

¶ Caplm. xliij.

Raymūdus. **F**acile id fecero. vtinā dignet̄ aduertere. **P**rimo
videat quō vinū corruptū sit qd̄ ē in acetū p̄mutatū. **V**inum
em ⁊ acetū h̄nt gl̄itates d̄rias. **N**ā vinū est calidū. dulce. porabile.
delectabile. **A**cetū vero est frigidū. acerbū. quādo nec potari potest

Capitulum XLV

nec delectari. **Talis** ē et hō frigidus. amarus. et horridus. Et sicut acetum nihil valet ad id quod ante valebat. ita et hō penitus inutilis factus est et deo et sibi et creaturis. Et sicut acetum reiectum est a mensis. eo quod nullam habeat vini pristini bonitatem. ita et hō ab oculis dei pietus iacet. eo quod naturam perdidit dignitatem et factus sit acetosus. ponticus. crudelis. acerbus. eterna abhominatio dignissimus. **Secundo.** quantum distat hō freneticus amens et fatuus ab homine sensato sapiente et docto. tamen distat status hominis in quo nunc putridus iacet ab illo statu in quo merito esse deberet. **Tercio.** quantum distat mulier sordida. fornicaria et adultera que sicut stercus in via calcatur. a muliere pudica. sobria et honesta. tamen distat hō nunc fornicans et recedens a deo suo. qui deberet illi esse fidelis. continentis et pudicus. **Quarto.** sicut arbor que habet in radicibus medullam amarā. crudam et siluestrem pomam tribuit pontica. acerba. siluestria. que si quis gustauerit obstupescunt dentes eius. ita hō cum habeat voluntatem corruptam. impiam. amarā. omnia opera eius corrupta nascuntur deo et hominibus ex omnia creaturis. eternis ignibus deputata. **Domine.** Utinam in his speculis hō suam turpitudinem velit attendere ut se deformem luceat et miserabile.

Lapsus et corruptio hominis patet

attendi ex parte iuris paternitatis et filiationis

¶ **Lapsum.** xlv.

Raymūdus. Animaduerte nunc etiam hominis corruptam vitam perferendo inter se ius paternitatis et filiationis. Attende diligenter quod filius debeat suo patri carnali a quo solum corpus accepit. et facile cognoscas quod hō debeat deo patri suo a quo animam nobilissimam adeptus est. incorruptibile. insolubile. spirituale. interminabile. Debet enim filius patri spirituali amorem. timorem. honorem. fidem. reuerentiam. obedientiam. constantiam. perseverantiam. obsequentiam. Pari modo. imo multo amplius hō patrem suum spirituale deum tenet amare. metueri. honorare. obedire etc. Item filius carnis cauet ne aut offendat aut vituperet aut tristetur aut dehonoret patrem suum. Cauet etiam et se opponit ne ab alijs aut offendat patrem. aut vituperet. aut tristetur. aut indigne agat. Nec omnia multo diligentius debet observare hō erga deum genitorem suum.

Domine. Quorsum ista Raymūdus. Ut palam videas hominis ruinam. hō enim in eo statu in quo **Nota** hō hōis nunc lapsus iacet erga deum nec amorem habet nec timorem. nec obedientiam nec

ruinam

humilitatem. nec subiectorem. nec fidem. nec spem. nec credulitatem. Immo (quod sine gemitu non audies) odit deum. et contemnit. vituperat. et in facie eius superbiens rebellat se illi et inobedientem. audacem. timidumque constituit. **Domine.** Hinc reuera patet hominis perditio. corruptio. alienatio et sempiterna delectio. **Raymūdus.** Planius adhuc patebit. Nos videmus ad oculum quoniam filius aut offendit. aut superbit. aut calūniat patrem suum carnalem. omnes enim et nequissimum. iniustissimum. ingratiſsimū iudicium

Dialogus Quintus

mus. freneticū eū z insanū dicim⁹. Cogita nūc q̄ iudicio. q̄ vitupe-
rio. q̄ supplicio dignus sit q̄ patrē spiritūū offendit mille iniurijs
afficit. **P**reterea. si grauissimū crimen ē exaspere z stemnere patres
potente. diuitē. nobilē. sapientē. sine cōparatōe magis delinquit qui
regē oipotentē z summe sapientē z optimū genitorē deū aspnanter
habuerit. **Q**uid nūc tibi videt̄. **D**nicus. Nihil aliud plane nisi q̄
hō se hz ad deū sicut pteruns z rebellis z supbo filius ad patrē suum
Atqz iō incurrisse irā z indignatōem inextinguibile rei patris oīpo-
tentis. pdidisseqz oēm hereditatē. oia bona. atqz infinitas diuitias
illius. nec iā posse sperare aut pacē aut regnū aut pfortūū eius magis
aut pūci foras z in carcerē sempiternū mancipari.

Q etia lapsus hoīs p̄t ostendi

ex parte iuris fraternitatis

¶ Caplin. xlvj.

Raymūdus. **Q**s hō in maximā ruinā ceciderit poteris etiam
aiaduere si ius fraternitatis inter homines p̄sideres. **S**i em̄
inter fratres carnales ē tantus amor tāta vnitas. tanta germanitas.
q̄ nihil habeant diuisum. nihil ppriū. sed vnus alter defendit. pre-
git. dirigit. auxiliat. z se in mortē obijcit p̄ altero. **E**t hec oia faciunt
qz hnt vnū atqz eundē patrē hoīem a q̄ carnali generatōe pdierunt
Multo magis hoīs q̄b est vnus pater spūalis deus a q̄ oēs aiām
reperunt debent se diligere. tueri. auxiliari. z in mortē tradere p̄pter
aiās suoz fratrū. **H**oc em̄ vehemēter deus pater noster videre deside-
rat. hoc approbat. hoc se plurimū delectat. **D**nicus. Nihil tale in-
ter hoīs nunc repimus. **E**t lz vnū habeant patrē deū summe maie-
statis z bonitatis dñm. vn⁹ tñ alter psequit. odit. execrat. z rapinis
fraudibz. iniurijs. adulterijs. puicijs. ludibrijs. z mille neq̄cijs tri-
stat. turbat. cōtaminat. z exterminat. **Q**uia igit oīs pax. cōcordia.
veritas. iusticia. amor. misericordia z fraterna dulcedo inter hoīs
periit. iō manifestissime pz hoīem eē corruptū. lapsum. putridū. per-
uersum. pditū. **C**ecidit em̄ a statu spūalis fraternitatis. a statu maxi-
me dignitatis z glorie ad statum summe ignominie. summi vitu-
perij et opprobrij. a statu vite ad statum mortis sempiternē.

Qs aīma hoīs
mortua est

Raymūdus. **O**ptime tu q̄dē. **R**euera em̄ in mortē aīe cecidit hō
etiā est corpore viuat. **Q**s aut aīa hoīs mortua sit facile id pbauero.
Aliq̄ em̄ res cognoscit viuere dū suas exercet opatōes. si at nō opa-
tur mortua ē. **E**t qz hō nō opat inq̄tū hō (nō em̄ amat aut honorat
dñm deū suū. nec diligit fratrē suū) iō fm aiām mortu⁹ ē hō. **P**re-
rea. vita aīe ē gaudiū qd̄ puenit ex puro amore z societate dei. de hā
ēqz ad vnice fraterna charitate. **U**bi aut tale gaudiū nō ē. vbi nul-
la aīe vita ē. mortua igit ē. **P**reterea. aīa nō sentit. qz non ingemiscit

Capitulū XLVII

malū suū. suā corruptiōem. alienatiōem. pditiōem. iō se mortua ē & le
theo poculo sopita. **Ad** dñcus. Ex isto luce clari⁹ apparet aīa sic
mortuā & suis malis penit⁹ absorptā. ad eterna nefciā festinare tor/
menta. nec unq̄ sese sentire posse nisi dū in medijs oīm penaz suppli/
ciz se inuenit imersam. **S**z dicitō mihi obsecro. nunq̄d in tā mi/
serabili & pditissimo statu optimus deus hoīem a hāc pāpō pdidit

Quod dñs deus hoīem nō cōdidit

in isto statu in q̄ nunc lapsus iacet

¶ Caplin. xlvij.

Aymūdicus. Nulla rōe dicere optz deū in h̄ statu imo in h̄ la/
psu hoīem pdidisse. Qd̄ p̄t ostēdi multis modis. **P**rimo cū
deus oīa op̄et p̄pter honorē sue potestatis. sapie & bonitatis. nūq̄ de
buit hoīem oīm creaturaz nobilissimū facere corruptū. turpē. bestia/
lem. ip̄iū. inordinatū. iniustū q̄ oēs creaturas bonas fecit & valde bo/
nas. Hoc em̄ derogaret maxio honorī suo. **S**ecō. stat⁹ (in q̄ nūc hō
iacet) ē oīno p̄trarius & inimic⁹ deo. Est em̄ hō in h̄ statu rei aduersa/
ri⁹. suū vsurpās honorē & gl̄iam & sib̄ipi tribuēs. **T**alē igit̄ de⁹ hoīez
nō pdidit q̄ sibi sp̄ aduersaret & dura ceruice resisteret. **T**ercio. dixi/
mus sup̄ q̄ sicut de⁹ oīa fecit p̄pter suū honorē. ita etiaz p̄pter hoīs
utilitate. **N**ō q̄ fecit hoīem in malū & incommoduz suūpius qd̄ vtiq̄
se q̄res si eū talē creasset q̄lis mō ē. **H**ō em̄ vt mō ē. ē penit⁹ sib̄ipi p̄ri⁹
in suū vergēs incōmodū & maximū detrimentū. eo q̄ amat in se pro/
priā volūtate. p̄priū honorē. q̄ radices sunt maloz oīm. q̄ mergunt
eū in interitū sempiternū. **P**er has em̄ radices op̄at p̄tinue p̄tra se/
metipm̄ in suū d̄amnū. in suā ignominia. i suā p̄fusione & punitōez
p̄petuā. **Q**uarto. deus nō debuit facere hoīem p̄tra ordinē toti⁹ vni/
uersi. oēs em̄ creature faciūt qd̄ debet & suo obediūt creatori. **S**z sol⁹
ab ip̄osita lege vagat hō. solus ip̄e obedire p̄tēnit sup̄b̄. turgid⁹. ere/
ctus p̄tra dñm̄ creatorē suū. **P**reterea. creature requirunt hoīem q̄ sit
amic⁹ dei. qz hoī seruūt p̄pter deū. requirunt etiā hoīem rōnalē. sapien/
tem. ordinatū. p̄positū. **S**z hō in h̄ statu ē rei inimic⁹. bestialis. insi/
piens. inordinat⁹. incōposit⁹. **Ad** dñcus. Vere bestialis & inordina/
tus in quo aīa miserabilr̄ seruit. & corpus neq̄ter dñatur. cum tamē
aīa sit immortalis. incorruptibilis. sp̄iūalis. corpus vero sit mortale
aīale. terrestre. corruptibile. **Q**uid tā bestiale qd̄ tā p̄uersum q̄z ip̄m
corp⁹ cū suis irratiōabilibz & turpissimis motibz aīe (q̄ regina & do/
mina est nobilissima) dñari. eā vero corpi subesse. a corpe captiuā tra/
hi. & suis ignobilissimis passionibz ac voluptatibz assentire. immo
nō posse resistere. **R**euera ingens in homine ignominia q̄ patif in se/
rem bestialem & corruptibilem dominari rei nobilissime atqz p̄petue.

Dialogus Quintus

Raymūdus. Hinc sane intelligis oēs creaturas q̄ inter se ordi-
natissime sunt hoīs turpissimā arguere deordinatōem. ostendereq̄
eū esse totius turpitudinē ⁊ spurciā vniuersi. Quia igit̄ nihil opat̄
deus p̄tra ordinē vniuersi. sequit̄ q̄ nō talē fecerit hoīem vti nunc ē.
Qui em̄ fecit creaturas bonas p̄pter hoīem. magis debuit facere ho-
minē bonū. **D**ñicus. Optima assertio tua. q̄ igit̄ optimus con-
ditor deus nō fecit hoīem qualē nunc cū lachrymis vidimus. rogo
te mi raymūde dulcissime ostēdico mihi in quo illū statu p̄mū deus
creauerit. Sicut em̄ acetum arguit vinū fuisse. ita hic lapsus hoīs
arguit hominem aliquando stetitisse

Qualis erat status hoīs p̄mū.

et quas habebat p̄ditōnes

¶ Capitulū. xlviii

Raymūdus. Iste lapsus hoīs (vt vere dicis) satis ostēdit ip̄m
hoīem aliū vite statū aliq̄n habuisse. ⁊ p̄ditōnes p̄trarias p̄di-
tionibz q̄s nunc videmus. Cōditōnes hō (q̄s nūc in hoīe cū gemitu
intuemur) sunt q̄ nō cognoscit. nō diligit. nō metuit. nō laudat. nō
honorat deū factorē suū. s; amat p̄p̄riā volūtate. p̄p̄riā laudē. vane
timet. vane sperat. vane desiderat. post vanitatē ambulat. ⁊ van⁹ esse
ctus est. P̄terea. p̄tra rōem irascit. odit. indignat̄. ambit. p̄cupiscit
et plus q̄ oportet comedit ⁊ bibit. Et hec q̄dē sunt mala aīe. Mala
corp̄is sunt infirmitas. fragilitas. carnis lubricitas. fames. sitis. al-
gor. ⁊ calor. grauis ⁊ molesta senect⁹. incerta ⁊ amara mors. Ex his
p̄ditionibz malis arguim⁹ hoīem p̄trarias aliq̄n p̄ditōes habuisse.
deū scz suū cognouisse. amasse. metuisse. honorasse. laudasse. Nō tūc
p̄p̄riā voluntatē aut laudē aut gloriā q̄siuisse. nihil turpiter appeti-
se. Corpus hō hoīs erat aīe hō subiectū. sanū. integrū. robustū. vege-
tum. succo plenū. equēū. ip̄assibile. incorruptibile. agile. imortale.

Dñicus. Iste p̄ditōes q̄s tūc habuisse hoīem ostēdis arguunt in
alio q̄dā loco habitasse q̄ oīno sit isti loco p̄trarius. **R**aymūdus.
Arguit plane. ⁊ idē an̄ ruinā hō incolebat locū amenissimū. iocūdis-
simū. lucidissimū. suauissimū. opulentissimū. tēperatissimū. in q̄ nec
caumata. nec frigora. nec venti. nec turbines. nec gradines. nec ful-
gura. nec tonitrua. nec aliq̄ peregrine inerat̄ ip̄ressiones. In hūc at̄
mundi carcerē post puaricatōem hō pietus ē. in q̄ ē tāta elemētōz
indemētia donec iudicij dies aduenerit vt vel tunc p̄dēnat⁹ p̄petuo
cruciet̄. **D**ñicus. Damarā miserā. s; vltē⁹ q̄so p̄ficiscere. **R**ay-
mundus. Hoīem aliū habuisse vite statū ostendit palā oēs creatu-
re. Sicut em̄ oēs colligant̄ cū hoīe. ita ⁊ iste hō p̄ bonā voluntatem
suo fuit vnitus ⁊ p̄plicatus creatori. Habebat em̄ se sicut op⁹ ad suū
opificē. sicut muneratus ad largitorē. sicut. seruus ad regē. sicut fili⁹

Q̄s hō an̄ lap-
sum aliū habu-
it locum

Capitulum XLIX

ad patri. **S**ecundo ex quo tota nobilitas hois consistit in libero arbitrio bono. sano. et integro (pro libertate enim arbitrii homo dominatur omni sub se creature) sequens est quod deo fecerit hominem cum bono et rector profecto libero arbitrio. Cum enim nihil sit peius. nihil vilius. nihil turpius. nihil abominabilius quam corruptum et putridum libertate arbitrii. id nequaquam deo tale arbitrii homini dedit. Alioquin dando tale libertate arbitrii omnem abstulisset homini libertate. quod dedisset ei libertate contra libertate. **C**orruptum enim libertate arbitrii et perdue ac pernum in omni malo. misere libertate est. imo captivum abducat vicij et sordibus irretitum. **D**ominicus. **H**ec est sententia sapientis. **V**inculis seu funibus peccatorum suorum unusquisque stringitur. **P**atet igitur ne libertas subvertat libertate hominem accepisse a deo optimam liberi arbitrii possessionem. nec quicquam habuisse rebellionis suae in mente suae in carne. **R**aymundus. **H**inc sequitur tertium quod dicere volui. quod in primo statu nihil in se homo possidebat quod erat suae voluntati contrarium. **E**t ideo anima immortalis nolebat corpus suum esse mortale. passibile. variabile. infirmum. caducum. mortuum aut senio profectum. **H**abebat igitur tale corpus quale volebat. impassibile. robustum. gratissima iuuetute positum. insolubile. immortale. **D**ominicus. **Q**uomodo quies potuit corpus esse immortale. **R**aymundus. **V**irtute temperatissime perfectionis. et sponte aie immortalis. quod diu enim anima non fuit corrupta vicij non poterat corpus morbis aliquo aut fatigari aut fragi. **A**t quoniam omnes creature obediebant homini homine obediēte creatori. id non poterat nec ab igne ledi nec vindis forberi nec terra subruj nec aere corrumpti nec a feris immutibus lacerari. nec aliquo extrinseco vel intrinseco ad mortem vagari. **D**ominicus. **B**reviter quidem sed multum luculenter ostendisti mihi quem habuerit homo statum antequam in hac ruinam descenderet miseratus. **T**erz cum tu nunc dixeris nec ab aliquo intrinseco vel extrinseco perdiri aut recipi aut corrumpti hominem potuisse vnde ergo venit homini ista corruptio. ista defectio. ista perditio.

De origine corruptionis et mali

quod est in natura humana.

Capitulum. xlix.

Raymundus. **A**d idem usque hois putredinem perscrutantes intrinsece investigabimus que sit causa homini corruptionis. **E**t brevementer dico. si homo a nullo aut corrumpti aut recipi potuit. igitur corruptus est et receptus a semetipso. **E**x quo enim nihil pati poterat contra suam libertate voluntate. ideo sequitur quod sponte ipse se talem fecerit sua propria voluntate. **D**ominicus. **I**stud est omnium amarissimum quod potest audiri. **S**i enim in arce libertatis et omnium bonorum constitutus in hanc calamitatem suam sponte homo collapsus est. quod iam miserebitur eius. **S**ed tu rogo plequere ulterius. **R**aymundus. **Q**uicquid enim boni erat in homine ante ruinam hoc possidebat gratia liberi arbitrii sani atque per-

Dialogus Quintus

Quicquid in homine
malum est de corruptio-
ne venit liber-
ri ar. sua sponte
corrupti.

fecti. ita quicquid est nunc in homine corruptio. malicie. pene atque miserie
de putredine et amaritudine venit liberi arbitrii. Et quia omnia debent pro-
portionari libero arbitrio. quoniam illud est malum atque corruptum. necesse
est quod omnia que sunt in homine mala sint et putrida et mortifera. Dinc
sunt raptant mille furores. ire. inuidie. concupiscentie. scelera omnia atque
peccata. Dinc etiam corpus infinitis subiacet calamitatibus. morbis.
passionibus. mortibus. **Dominicus.** Nihil verius quam quod tu dicis. Et
quo emendans liberi arbitrii nec malum nec corruptum fecerit. vere sequitur
quod liberi arbitrii corruerit semetipsum. Et quicquid in homine miser est atque
malignum. ex mera et spontanea descenderit voluntate peccatis. **Raymu-
dus.** Nonne ergo tibi iustum videtur. ut qui in malum cecidit volunta-
rium. malum inuoluntarium patiat. Nonne iustissimum est ut qui sponte
corruit in malum culpe malum pene etiam inuitus sustineat. **Dominicus.**
Nihil iustius. Necessario enim unum ab altero procedit. Unde quia primum
malum est voluntarium et delectabile. et ideo non facile sentit. ideo neces-
sario secundum malum adhiberi debet quod est inuoluntarium penale atque mo-
lestum. ut hoc posterius primum manifestet et a sua reuocet amertiam. Sem-
per enim veritatio magni confert intellectum. **Raymundus.** Ex isto pul-
cre intelligis oportere esse aliquem iusticie ordinem quo primum malum
(quod est malum culpe) puniat per malum pene. quod tamen est bonum iusticie. Pri-
mum malum est causa secundum. sed illud ab homine malo sponte committitur. illud
a bono iudice deo homini irrogat. ut qui non timuit perpetrare malum
quod non oportuit. malum sustineat quod maxime nolit. **Dominicus.** Iustum
perfecto iudicium. ut quia voluntas hominis erit ab ordine nature. in ordine
cadat districte iusticie. Iustum certe est ut qui semetipsum sponte impulit in
malum delectabilis culpe. a deo iudice impellat in malum miserabilis pe-
ne. Quia enim homo gloria sui arbitrii et decore proprie dignitatis in totam
malicie turpitudine commutauit. ideo fecit deo summam iniuriam. summam
offensam statuit et discordiam. ac pende tanquam deo extrinsecus perdidit ei
amicicia coplacentiam et gratiam. et ideo plaga inimici percussit eum vul-
nere insanabili castigatore crudeli. Cupio tamen abs te nosse huius misere
atque malicie auctorem. hunc mihi vno digito ostendito.

De per primum virum et primam

mulierem propter eorum inobedienciam hoc malum culpe et pene in omni hominum
genus intrinsecum est. **Capitulum. I.**

Raymundus. Si sacris litteris credimus. per adam primum virum et eam
primam coniugem hoc corpus et anime malum quod patimur transmissum est.
Ceterum quia totus processus noster naturalis est et nihil per scripturas proba-
mus propter incredulos. ideo ad oculum necesse est hunc primum hominem dem-
onstrare et primam corruptionem. Sicut ex malo pene arguimus malum cul-

Capitulum

L

culpa

pe fuisse. ita ex qualitatibus et conditionibus pene qualitates penarum agnoscerimus. Et quoniam pena (que est in natura hominis) est vniuersalis et cõis omni serui et omni peccatoris. ideo et culpa et iniuria est omnibus cõis atque vniuersalis. Et quod omnes nascuntur cum ista pena et miseria. scilicet neque in vtero neque nascendo possunt committere culpam. quod culpa malum est voluntarium quod a pueris nascentibus perpetrari non potest. Idcirco clare patet quod ille qui fecit primum malum voluntarium vir fuerit peccator et adultus. fueritque primus homo pater vniuersalis generis humani. a quo hec malicie et corruptio vniuersa in omni hominum genere lateque diffusa sunt. **¶ Dominicus.** Præsertim ostendit ex identitate penarum in omni hominum genere ab vno primo patre omnes propagatos esse. et de lapsu vniuersi omnes corruisse. **¶ Raymūdus.** Uerum quod hoc malum est in utroque sexu. ideo sequitur primam etiam mulierem fuisse corruptam. et hæc culpa et coniugii et uxori esse cõmuni. Et quod videmus quasi duplicatam penam in muliere quod in dolore grauissimo et parturit et parit. Hinc facile aduertimus feminam primum offendisse deum. et ab ipsa omni corruptio et malicie semine emeruisse. **¶ Dominicus.** Primum mihi hominem ostendisti. sed ostende nunc obsecro primam culpam. **¶ Raymūdus.** Dicitur est supra quod in primo statu ante lapsum adeo omnia membra hominis obediunt voluntati. erantque sub imperio rationis. Sed modo exprimitur vnum membrum in utroque sexu. membra scilicet genitale tam recte esse ut nolit acquiescere imperio coercitis. quod hoc putas significat. **¶ Dominicus.** Hoc certe quod sicut omnes per inobedientiam membrorum generamur. ita omnes nos esse inobedientes filios et parentes habuisse rebelles. **¶ Raymūdus.** Recte tu quidem. Nam parentes habuimus deo inobedientes. scilicet inobediens nemo est nisi qui contemnit mandatum. fuit igitur aliquod dei mandatum cui inobediens extiterunt. **¶ Dominicus.** Debitum primis parentibus ponere aliquod mandatum propter certas rationes. Primo ratione liberi arbitrii cuius sunt opera remunerabilia ut ergo ex precepto arbitrii recipiat homo premium. prius debuit habere mandatum. Secundo. cum homo (licet impassibilis esset in minoribus) agebat ampliori perfectione et celesti gloria. iocunditate et beatitudine (ad hoc enim iustus eius peccator fecerat) ideo deus debuit illi dare promerendum occasione. Et quod nihil efficacius est ad meritum quam pura et prompta obedientia. Primum enim radicale opus serui ad dominum est ex corde et simpliciter obedire. in quo omnia alia opera fructuosa redduntur. Nam si obedientia non est sincera nullum erit opus acceptabile. idcirco certe homo debuit primum exerceri in opere obedientie. Debitum igitur accipere mandatum. et tale mandatum in quo nulla ponatur utilitas apparere ne propter commodum cuperet operari. sed ex mera obedientia precipientis dei. ut vel sic dilectio probaretur et probata cononaretur. Uerum ne putaret hoc mandatum homo frivolum esse nec magnopere deum curare si rumpere. ideo grauissimam penam commisit.

D ij.

Dyalogus Quintus

natus est deus. morē sez que ē oīm formidatissima ⁊ amarissima vt
suū pceptū seruaret illesum. **Dñicus.** Intellego manifeste p̄mā
culpam. Exquo em̄ ab adā in oēs hoies mors suā exercet tyranni/
dem facile liquet hāc de inobediētia p̄ni patris pullulasse. **Prima** igitur
inobediētia ē. de qua oīm maloz. p̄naz. corruptionū ac calamita/
tū germē emerfit. **Si** em̄ hō p̄phoplastus obediēciam suo seruasset
opifici. oīm bonoz p̄firmationē meruisset ⁊ eterna esset gloria coro/
natus. **Sic** postq̄ obediētiā fregit quicqd̄ boni habuit pdidit ⁊ p/
petuā amaritudinē conq̄sui. **Est** tñ vehemēter mirādū cur hō in tā
ta p̄fectōne creatus. diuinis b̄nificijs auctus. dei specialis amicus. sin/
gulariter ab eo sublimatus deū sic volnerit offendere. ⁊ fracto tā fa/
cili mādato nihil lesus p̄naciter rebellare

D homo nunq̄ dei precepta fre

gisset nisi fuisset ab alio instigatus

Capit. li.

Raymūdus. Reuera mi dominice nunq̄ hō tantis b̄nificijs
honoratus dei mādata fregisset. nisi p̄ aliu quēlibet fuisset in/
fructus. **Rursum.** nunq̄ potuisset hō dei amator instrui ad mādata
frangēda. nisi instigator maius aliqd̄ p̄misset bonū q̄ qd̄ hō tunc
possidebat. **Improbā** igit atq̄ importuna instigatio ⁊ magnaz rez
p̄missio hoīem impulit ad ruinā. **Dñicus.** Sed q̄s fuit obscuro
ille fallarius q̄ h̄mōi dolis hoīem sefellit ⁊ impulit. **Raymūdus.**
Quicqd̄ hoīe inferius est (eo q̄ industria caret) hoīem recipere nō po/
tuit. **Sed** nec ip̄a hoīs natura in id inclinata fuit. **Ergo** sequitur q̄
malignus aliq̄s sciens ⁊ potēs operari malū ⁊ hoīs inuidēs p̄peri/
tati ⁊ aduersarij creatori hoīem instigauerit in istā p̄sumptiois au/
daciā. **Dñicus.** Oportet ergo necessario dicere q̄ iste q̄ impulit vel
p̄suasit hoī. nature fuerit sp̄nalis. angelus aliq̄s malus. corruptus.
eraticus ⁊ plapsus. **Atq̄** inde seq̄ q̄ in natura mere sp̄nali facta erat
corruptio anq̄ fieret in natura hūana. **Raymū.** Uere seq̄. **Nisi** em̄
pus angel⁹ corruisset. nūq̄ hūana natura eo instigāte dei mādata fre/
gisset. **Dñic⁹.** Libet assentior. s̄z rogo te vñ tāti mali corrupto in na/
tura āgelica originē duxit. cū em̄ fuerit bona ab optimo reo creata.
q̄s eā q̄so corrupit. **Raymūd⁹.** Tātes blimitas ē angelica natura q̄
a nullo poterit ad calūz p̄suaderi. **Peccauit** igit sua p̄ba instigatōe
p̄mota. nullo docete. nullo mōstrāte. **Occasio** aut̄ hui⁹ ruine ista fuit
sp̄nalis etēn natura cū eēt creata in summa dignitate. nobilitate
sblimitate. ⁊ pulcritudine. haberetq̄ libet ar. admodū pur. altū. ⁊ in/
genū. idcirco habuit magnā occasionē sup̄biēd̄z in senctipa oble/
etādī. se admirādī. se diligēdī. s̄z vbi horū occasio maior ē ⁊ ruina p̄/
pinq̄o. **Prim⁹** igit angel⁹ ⁊ multi cū eo statū vt fuerūt creati p̄cepta

Quo natura
angelica p̄mūz
sic corrupta

Capitulum LI

diuina maiestate et pulcritudine cepit propria amare voluntate. propria pulcritudine et honore. et ita ut amicos atque erratici peccauerunt et ceciderunt et a dei sortio peccati sunt. Sic itaque primus angelus cum esset omnium pulcherrimus et nobilissimus spreto maximo creatore quatuor cepit amare decorum. et seipsum dei statum propria venerat et altitudinem. propria amplecti voluntate. et propriam in aliis ambire honorem. Atque hoc modo cum nunquam deum amaret nunquam veneratus sit. sed seipsum superbissime dilexerit. ideo factus est inordinatus. perversus. iniustus. deo prius. Dedit enim seipsum a die quod datus est amore. propria honoris. laudis et excellentie. cupiens iniustissime omnibus diuini. omnibus anferri. Et quod si non superbisset omnibus illi deus premississet agminibus angelorum. idcirco enim tam sublimis. in genus et decorus pre ceteris datus fuerat. Uerum quia abiecto deo propria gloria delectatus est. cum esset creatura recedens dei manu de nihilo producta. ideo summam iniuriam. offensam et rapinam fecit ditori suo. se deum faciens. se colens et coli atque adorari ambiciens. Et quia amor dicitur amantem in re primo amatum. ideo hic primus angelus totus perversus est in suam propriam voluntatem quam sequitur. seipsum amplectitur. et nullam aliam. et ideo quicquid semel vult seipsum vult. et propria autoritate vult. estque obstinatus in sua voluntate vult in eternum aliud velle non possit nisi propria voluntate. Idcirco odit summopere omnem voluntatem suam voluntati resistentem. atque ideo vehementissime deum odit et execrat et dei voluntati quantum potest resistit et contra dicit. Uerum quia nunquam potest dei voluntatem impedire. ideo seuit. fremit. indignatur. et sua apud se malicia stabescit. Porro omnes illi angeli qui a principio huius luciferi improbis ausibus fauerunt et superbie cornu dederunt peccato in subiecta voluntate. principatu. atque imperio redacti sunt. et huius pestiferi capitis membra effecti. nihil aliud prout aut velle aut amare quam quod ille edocuit. **D**icitur. Et his qui nunc dicitur duas palas voluntates primas intelligo multam inter se discordes et longissime inter se distantes. Nota duas primas voluntates contrarias. quarum una est voluntas eterna. et alia voluntas luciferi noua. quam mala est et primo mala. non deo sic ea creante. sed illo operante. Ad has duas primas voluntates omnes alie reducuntur. Si enim sunt bone vadunt ad voluntatem dei. si male sub voluntate cadunt luciferi. De autem contrarie gemine voluntates geminum constituit exercitum continue contra se pugnantem et se mutuo sternere cupientem. uterque fortis. uterque terribilis sicut castros acies ordinata. Quoties tamen rex celorum cum sua militia vincere voluerit necesse est ut vincat et prem subruat inimicam. **R**aymundus. Debes tamen nosse bonorum exercitum angelorum caput proprium non habere. quod in lucifero conueniente perdiderunt. deus enim non potest esse sine capite creaturam. idcirco necesse est deum ut bonis angelis nouum caput constituat. de quo suo loco dicemus. Tu tamen diligenter notato quod hoc caput futurum sit. **D**icitur. faciam quod horum caris. Interea tu quod cepisti. persequere.

Dialogus Quintus

De magnitudine malicie et cor-

ruptois in pmo angelo. z malo ei⁹ culpe z pene. ¶ **C**aplin. liij.

De malo culpe

Raymūdus. **S**oluta ē (mi fallor) questio tua q̄ q̄rebas vñ tāti mali corruptio in angelicā potuerit subingredi creaturā. Nūc de magnitudine hui⁹ corruptois pauca dicam⁹. Quādo res aliqua pmutat in contrariū sue nature. necesse ē vt ascēdat ad tantum malicie gradū quātus erat ipse grad⁹ bonitatis vel eē poterat. Et q̄sto res q̄ puerat ē melior. altior. nobilior. tāto p̄ior efficit vilior z malignior. Quia igit lucifer inter oēs angelos erat longissime melior. clarior. pulchrior. sapitior. iō postq̄ sua se supbia corrupit fact⁹ ē oīm ifim⁹ pessimus. turpissim⁹. obscurissim⁹. vilissimus. amētissimus. Et talis oīno effectus ē q̄lis ē z sua volūtas p̄uersa. inordinata. ceca. supba. maliuola. Hanc aut volūtatē qz sp̄ ipse diligit. iō nō diligit nisi oēm maliciā. turpitudinē. impietate. scelera oīa atqz peccata. Hinc excreat summo p̄ oēm iusticiā. fidē. pietate. p̄tute. ¶ **D**ñic⁹. Quā tā deformē nobis hūc scelestissimū tuo depingas sermone q̄ eū deinceps acriter asp̄nemur. ¶ **R**aymūdus. **V**ez qz hīc supbissim⁹ intellectū hz altissimū z post deū summe subtile q̄ sp̄ cū sua volūtate concordat. iō inflectit illū ad inueniēdas nouas artes. nouas receptio/nes. fraudes. mēdacia. Et qz ipse ē mēdax z mēdaciū pater. iō inq̄rit fallas q̄tidiē p̄suasiones. cautelas. tētardes. z p̄ mille meandros inserpere nitit̄ cordibz electoz anguis lubric⁹ z imundus. ¶ **D**ñic⁹. **D**iro: si hīc pestifer hanc tantā suā maliciā ipse nō videat. ¶ **R**aymūdus. **P**lane nō videt. p̄p̄riā maliciā z excecatur z obduratur. Amoz eñ sine neq̄cie ita illi cordis oculos obducit vt sua infinita scelera nō videat. nec p̄p̄riā corruptōem aut turpitudinē intelligat q̄ vel dolere possit vel penitere. Atqz iō sp̄ q̄tens aliqd̄ (q̄d nō lit) p̄rit̄ p̄tra deū murmurat. deū maledicit atqz blasphematur. ¶ **D**ñic⁹. **O** funestissimū oīm maloz caput. o p̄ncipē oīm vicioz. oīm tenebrar. z oīm scelerū ac turpitudinū inuentore. ¶ **R**aymūdus. **A**guonisti nūc q̄le sit in lucifero malū culpe. vide nūc malū pene. Qui eñ malum cōmisit voluntariū dz z malū inuoluntariū sustinere. Sūt eñ creatus a deo vt si in bonitate natiua p̄sisteret ad summā felicitatē trāsseretur. ita postq̄ sua se sponte corrupit multa illū calamitas ē p̄sequuta. **P**rimo irremediabili exilio a deī visione. a deī pace. a deī bonitate reiect⁹ ē. **S**ecdo. a summo celo expulsiū in caliginosum hūc aerē q̄s in q̄daz carcere cū suis satellitibz relegat⁹ ē. **T**ercio post hūc carcerē tp̄ales in p̄fundissimū infernū eterno igne cruciādus p̄cipitabit. **L**icz eñ ap̄ hos ignes deī iudicio p̄dēnat⁹ sit. nondū tñ sine exequutio ē sūmmana. **A**lio q̄n nec p̄mos parētes aut tētare aut p̄tra deū instruere p̄

Capitulū LIII

tuisset. Quarto ē intra se vehemēter inordinal⁹ et incorpōsit⁹ in oībo cogitatioib⁹ et desiderijs suis horrid⁹. amēs. turgid⁹. inflat⁹. asp. immitis. furibūdius. sine pace. sine q̄ete. sine federe. ip̄ cupiēs suā voluntatē nequissimā adimpleri. et q̄ id efficere nō p̄t in summa mēditudinē vitā agit et indignatōe. Et h̄ interdū de malo p̄trato aliq̄tulū gaudeat. tū rursū de maiori bono tristat. ¶ **Dñic⁹.** Reuera ingēs hui⁹ testis calamitas. et iō amarissima q̄ p̄petua. Nec min⁹ miseri et infelices sunt q̄ huius pestiferi capitis mēbra sunt

Qualiter hoies incorporant cū lucifero et sunt mēbra eius

¶ Capim. liij.

Raymūdus. Dicitū ē paulosā q̄ nō sunt nisi due voluntates p̄me inter se plurimū. ¶ **U**na ē volūtas dei. et hec ē cōis in oībus bonis angelis et hoībo. Alia ē volūtas luciferi mala. et hec cōis ē in oībo pueris et angelis et hoībo. Et q̄ oīs volūtas p̄ma incōpuz p̄ma nulli subijcit. h̄ facit ex seip̄a suū regnū et dominiū. et h̄ suas leges et instituta. id nō sunt nisi duo regna. regnū sc̄z dei et regnū luciferi. Et q̄ h̄c lucifer p̄pria volūtatē et d̄tute vult d̄nari. id tāq̄ deus in oībo suū q̄rit honore. se vult colī. se metui. se adorari. Atq̄ iō oīa illa diligētē inq̄rit p̄ q̄ p̄t maxime venerari. dei cultū ip̄ediēs et dei regnū. Vidēs itaq̄ p̄mū hoīem in paradysō vitā feliciter agentē. dei colentē et amante. et celestia post hec regna p̄stolantē. tacē inuidia cordis intrinsecus. hoīem cepit tentare. discutere. instruere. offerre plurima. et plura p̄mittere. Nec an̄ desinit ip̄robo eractor et avar⁹ p̄do donec hoīem sponte illectū dei inimicū efficeret. et suis eū legibus et volūtatib⁹ subiugaret. Hoc mō captiuauit hoīs volūtatē q̄ eā remouit a dei p̄cepto et suis obsequijs irreniuit. ¶ **Dñicus** Merito h̄nc fact⁹ ē hō mācipiū et mēbrū dyaboli. A q̄ eū q̄s supat⁹ ē huius et seruus est. ¶ **R**aymūdus. Dētes tū agnoscere q̄ aliter angeli mali sunt sub d̄no luciferi. et aliter hoies. Quia inter angelos null⁹ h̄z p̄pria voluntatē a volūtatē luciferi separatā. Et iō inter eos nulla ē discordia. nulla lis. nulla rixa. h̄z oēs vnanimiter p̄plere satagūt sui p̄ncipis volūtatē. Porro hoies aliter sūt mēbra maligni demōnis. Quilibet eū hō mal⁹ h̄z p̄pria ex se volūtatē. et tot sunt diuerse volūtatē q̄t hoies. Inde tot inter hoies iurgia. tot q̄t̄ridie lites et p̄tentōes. Oēs tū h̄e volūtatē. q̄ male sunt signo luciferi p̄signate sunt. et ad suā militāt volūtatē. ¶ **Dñicus.** Intelligo plane. his eū prauis hoīm volūtatib⁹ dyabol⁹ se imiscet. Et q̄ gaudet in reb⁹ pestimis. id cōmouet p̄tra hoīem. gentē p̄tra gentē. et regnū aduersus regnū. Vnus instinctu sunt homicidia. supra. adulteria. veneficia.

¶ Nota quō d̄ra bol⁹ p̄mū hoies accepit.

Dialogus Quintus

fortalegia. ⁊ mille oīm generē scelera. ¶ **R**aymūdus. Ita ē sane. Utī
enī iste malign⁹ hoīm impioꝝ voluntatib⁹ ad sua neq̄ssima deside
ria. ⁊ qđ ip̄e suos angēdos cōplere nō p̄t. hoīm pueroꝝ ingenijs
reduct in acū. Sicut enī eques freno iumentū cui insidet vbi vo
luerit ip̄ingit. ita dyabol⁹ q̄si qđā psuasione capistro hoīm mentes
(q̄b⁹ p̄sident) in sua vota p̄ducit. Postq̄ igit̄ hō a deo inobediēdo re
cessit dyaboli iumentū fact⁹ ē. velut nolit illi obedire. illi seruicē sub
tributo. ¶ **D**nicus. O miserimā hoīs seruitutē multis defendā la
chrymis. q̄ inter latrones incidēs spoliat⁹ ē oīb⁹ bonis. ⁊ nō solū ca
ptiuus abducit⁹. s; etiā captiuus captiuoꝝ effectus est. Plura dice
rem. sed me lachryme gemitusq; p̄pediunt

De multiplici carcere et captiui

tate collapsi hoīs.

¶ **C**aplin. liiij.

¶ **R**aymūdus. Ego q̄q; nō min⁹ q̄ tu lachrymabilr mestus cō
ceptū sermonē retinere nō p̄ualens. qđ tu subtrices ego ap̄riā
Triplīcē hoīs carcerē debem⁹ agnoscere. ¶ **P**rimus ē carcer corp̄alis
vallis hec lachrymar. in q̄ de amenissimō p̄adyso pietus iacet. Po
test etiā hoc mortale corp⁹ caducū ⁊ miser merito etiā carcer appel
lari in q̄ aīa lāguida ⁊ moribūda ip̄licita retinet. ¶ **S**cđs carcer ē spi
ritualis. ip̄a sc; volūtas dyaboli q̄ ē carcer vllis. in q̄ recludunt omnes
impie volūtates vt neq̄ant op̄ari nisi ad luciferi volūtatē. ¶ **D**nic⁹
In hoc carcere (si nō fallo) ⁊ ip̄e lucifer ip̄licit⁹ tenet. vt stult⁹ inne
stat vinculis suis. ¶ **R**aymūdus. Nihil veri⁹. Tercius carcer ē ip̄a
pp̄ria hoīs volūtas in q̄ ip̄e hō p̄cedit⁹ astringit vt sese ad bonū mo
uere nō possit. Nulla certe maior ⁊ crudelior captiuitas q̄ pp̄rie vo
luntatis. Nec est illa insatiabilis vorago ⁊ inexplebilis canibdis. q̄
in ifinitū sua desideria tēdit. ⁊ ab vna dei volūtate recedēs p̄ tot spar
git⁹ ꝑcupiscētias q̄ se res obtulerint q̄ poterūt ꝑcupisci. ¶ **D**nicus.
O q̄ salutarē eet hoī sub dei volūtate māsisse. Jā enī haberet summā
in sua patria libertatē. nullā nūc sciret aut mortē aut corp̄is miserā.
nullam horū carcerū sentiret angustā. nullaz experiret dei indigna
tionem. siue vindictam.

De corruptio liberi arbitrij et

sp̄i carnis p̄rio mō se h; i p̄mis parētib⁹ ⁊ i posteris. ¶ **C**aplin. lv.
¶ **R**aymūdus. Humana natura diuidit̄ in duas p̄tes. in p̄mos
sc; parētes. ⁊ in suos posteros. ¶ **P**rimi parētes nō sunt pp̄aga
ti. s; dei manu p̄ditū. Tota aut̄ posteritas carnē qđē pp̄agatōe sum
psit ab adā. s; aīam creando de⁹ infudit carni pp̄agate. Quia igitur
carne ab adā descēdit tota posteritas. sequitur q̄ oīs corruptio (q̄ in

Capitulum LV

posteris inuenitur de carne corrupta uenerit prothoplasti et hec cor-
 ruptiois diuersitas Ille em̄ corruptioem carnis traxit de corruptioe
 sup̄bissime uoluntatis. nos aut̄ q̄ posteris sumus de carnis corruptioe
 aiaz nostraz maculas possidemus Illius carnē corruptit otumacis
 aie inobediētia. nostrā aiam otumaculat miserabilis et infirma caro de
 fetēti libidine p̄ ppagatioem generata Om̄is em̄ caro humana q̄ p̄
 coituz fede libidinis generat infirma ē. sordida. caduca. mortalis. et
 rōm̄ rebellis. plena otupiscētiar̄ et maloz motuū Et ideo aia rōna-
 lis q̄ tali carni sociat otinuo inficat. puerit̄. corrupit̄. sordidat̄. non
 aliter q̄ si ballannū purissimū turpissimo uasi infuderis Hęc corru-
 ptioem ottracta a carne aia manifestat q̄n̄ uti incipit libro ar. Tunc
 em̄ inuenit̄ deū ignorare. se et sua bona et mala nescire. sua amare uolū-
 tate. et dei iussa otēnere **Dominicus.** Duos ex his q̄ dicis aie sta-
 tus accipio Unū quē hz aī vsum arbitriū. in q̄ p̄pter corruptā car-
 nē (cui iūgit̄) iā est immūda. turpis. et deo odibilis. lz nihil sua spōte
 peccauerit. cui t̄n̄ hec immūditia imputat̄ p̄pter carnē primi patris
 corruptā cui inheret Aliū statū hz anima post vsum liberi ar. qd̄ qz
 prius a carne uiciatū est. ideo ipa aia ppria uolūtate actualiter ma-
 lū agit et nō p̄t nisi malū agere et deo rebellare. Et ideo efficit̄ multo
 deterior et turpior q̄ fuerat aī Si eam potuit inq̄nare et ream face-
 re crimen originale et inuolūtariū. multo magis rea erit p̄pter actu-
 ale malū qd̄ uolūtarie cōmisit Sed dic mihi obsecro. quare deus (q̄
 iustissimus et clemētissimus est) aiam ream tenet p̄pter originale cri-
 men qd̄ uolūtarie nō otaxit **Raymūdus.** Ream qd̄ tenet. inuo-
 lūtario t̄n̄ malo nō punit. qz nemo debet pena inuolūtaria puniri ni-
 si uolūtaria culpa deliq̄t Sepat̄ t̄n̄ talis aia eternaliter a otortio dei
 p̄pter originale maculā et mortiferā quā ab ade carne otaxit. Et in
 hoc uide districētissimā iusticiā dei. q̄ aie ignorātī malū imputat qd̄
 sponte nō fecit **Dominicus.** Sz quare de⁹ aiam mūdissimā corpi
 infundit quā nouit sordidādā esse atqz corrupendā **Raymūdus.**
 Quā aia corrupit atqz etiā post corruptioem a dei otortio separaf̄ nul-
 latenus ē bono deo imputādū. nec est ottra dei iusticiā si malū culpe
 otāsmittat ad posteros Hęc est em̄ inter deū et hoīem facta otstitutio
 ut hō per coitū carnē gignat. et de⁹ genite carni aiam infundat Sed
 postq̄ om̄is hō suū corpus inobediēdo corrupit. et p̄ tale corp⁹ cor-
 ruptū sit alioz corporoz ppagatio. Et sicut corpora ita et corporoz uicia
 otāsmittunt Licet igit̄ hō suū opus corrupit. deus t̄n̄ p̄positū ordi-
 nis sui mutare nō debuit. q̄nis em̄ caro sit dei iusto iudicio punita.
 hoc est caduca et corruptibilis facta. p̄pter hoc t̄n̄ p̄mā otstitutionē
 deus violare noluit quin sp̄ ppagatis corporibz licet uiciatis ani-
 mas mundas infundat. quibz dum sociate fuerint maculas contra-

Nota quō ori-
 ginale peccatū
 hoīez reū facit.

Dyalogus Sextus

hūt z ruinas. Ita igitur ruina nō deo imputāda est. s; infecto z pestē
fero corpi. qđ a ruinosā z corrupta carne pmi parētis descendit. de cu
ius pctō quicqd maliuolū vel miser in aīa z carne posteritas patit
origine dicit. ¶ Dñicus. S; nūqd ipa ppagatio seu generatio de
se trāsmittit in posteros ipam qua cernim? vtriusq; hoīs corruptio
nē. ¶ Raymūdus. Nō ipa generatio s; generatōis libido. q; genera
tōi de cōi lege ruine z iungit. Nā an pctā fuisset vtiq; ppagatio. sed
libido nulla fuisset. Certe vidisti nūc mi dñice miserabilē hoīs cor
rupti tragediā luctu z lachrymis plenā. ¶ Dñicus. Cūdi fateor op
time mgr. z incōsolabili dolore percussus sum nec vllaten? potero re
spirare nisi ostēderis mihi qb; remedijs tā ingētia poterūt hoīs ma
la reformari. ¶ Raymūdus. Anime q; orestō. in primo ē vt p soleris
Uez q; cernis prādij horā instare. queō vt vsq; post meridiem pre
stoleris. ¶ Dominicus. Pareo libens.

¶ Finit quintus dyalogus. de multiplici lapsu humani gñis. z
q; p vnum cecidimus omnes

¶ Incipit sextus dyalogus. de reparatōe lapsi hoīs. z q; p vnū
omnes coniurgimus.

Qualis et q̄ magna sit homi nis obligatio p iniuria z offensa dei

¶ Raymūdus. Piusq; loquamur quō possit collapsus z cō
fractus hō repari necesse ē dicere de magnitudine offēse. z
de maxima obligatōe iniuria quā hō pteruas z inobediēs
in deū maximū ppetrauit. Tūc pmi tibi sapiet magnitudo
et dulcedo remedij. cū magnā egitudinis acerbitatē agnoueris.

¶ Dñicus. Rursum (vt video) me ad lachrymas mittis. ¶ Raymū
dus. Ita oīno necesse ē. Nunq; nec humilis nec grat? tuo medico fi
es nisi egitudinis tue morbū ad liqđū dephēderis. Nō putabis me
dicū tibi oportunū fuisse nisi dū vulnez tuoz desperatā putredinem
intuitus fueris. ¶ Dñicus. Si sic necesse ē facito vt voles. ¶ Ray
mūdus. Ut magnitudinē culpe atq; offēse agnoscas. optz te non
nulla aiaduertere. Primū est. q; oīs offēsa tati ē estimāda tantūq;
ponderāda q̄ta ē ipa q; offendit psona. Cū igitur sit de? infinite maie
statis. sapiētie z bonitatis. ideo iniuria in deū cōmissa ē penitus infi
nita. ¶ Dñicus. Vñc palā intueor q; q; deū offendit obligat se ad itz
finitā atq; interminabilē penā. Raymūd? Scōm est. nā ex quo iniu
ria in deū pmissa ledit ac destruit q̄tū ex se ē honorē z gloriā dei q; est
infinitus. iō talis in hoīe cōceptus fit infinitus z ad infinitam obli
gat amaritudinē. Tertū si hō pplectet in obseruatōe mādati voluit

Nota magni
tudine culpe.